

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo l gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino sprejema J. Krajec v Novem Mestu, dopise pa uredništvo.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za dvostopno petit-vrsto 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Gospodarske stvari.

Ali naj sadno drevje na jesen ali še le na spomlad presajamo in kako?

Krasno jesen imamo, kakor nalašč za presajanje sadnega in družega drevja. Vpraša se pa, ali je boljši jesensko ali spomladanje presajanje? Odločno boljši je jesensko. Toda, kakor ga ni pravila na svetu brez mogoče izjeme, tako imamo tudi v tej reči važno izjemo. Jesensko presajanje je namreč le tam, in sicer še veliko bolj priporočljivo kakor spomladanje, kjer se ima rahel svet, rahlo zemljo in po zimi dosti snega. V težkem, zveznem, ilovnatem, tako zvanem cmokastem svetu, pa ne kaže na jesen presajati, marveč šele na spomlad. To že celo, ako v dotičnem kraju v zimskem času le malo, ali še celo nič snega ne pade. In zakaj tako? Zato, ker je istina, da ni v težkem, cmokastem svetu mogoče korenine drevja na jesen že prav na tesno z rahlo zemljo obsuti. To je pa ravno poglobiti pogoj dobrega vspeha presajanja. In ako v kakem kraju v zimskem času le malo ali nič snega ne pade, kakor v Vipavi na Krasu, pa tudi ne kaže na jesen že presajati. V takih krajih mogoča je namreč tudi v zimskem času suša, in zmrzlina utegne presajeno drevje iz tal dvigati.

Kjer se ima toraj v težak cmokast svet drevje presajati, presaja naj se ga šele na spomlad. Vendar kaže pa odločno, v takem svetu jame že na jesen pred zimo izkopati, ter jih čez zimo kar odprte na miru pustiti. V zimskem času zmerzne namreč težka ilovica, in ko se na spomlad zopet odtaja, je rahla kakor pepel. In s tako zemljo se prav lahko na spomlad korenine drevja prav na tesno obsuje ter zatlači.

Gledé izkopavanja ali naprave jam v jesenskem ali pa spomladanjem času, toraj v težkem ali lahkem svetu, paziti gre na sledeče točke:

1. Jama bode naj večja ko mogoče. Za sadno drevo, kakoršno se iz drevesnice na stalno mesto presaja, naj meri v širokosti na vse strani meter, v globokosti pa 50—60 centimetrov.

2. Trato, ledino ali važo zmeči pri vsaki

jami posebej na jeden kupček. Zemljo iz pod trate na družega in ono iz najglobokejše lege pa na tretjega.

Kadar drevo presajaš, pazi, da ga 1.) ne presadiš globokeje, kakor je prej v drevesnici rastlo. Vsako globokejši presajeno drevo noče več let čvrsto rasti. Da ne bodo toraj korenine pregloboko v jamo segle, položi čez jamo palčko. K tej prideni korenin vrat drevesa, in ako vidiš, da je jama pregloboka, zasuj jo s trato, in potlači to z nogami prav dobro, tako, da ne bode jama več pregloboka.

2. Kadar korenine s zemljo obsiplješ, delaj to z roko, ne pa z motiko. Jemlji za to zemljo s kupčka iz pod trate. Drevesce drži z levico za deblo, z desnico pa usiplji zemljo mezi korenine. Pri tem potresaj drevo.

3. Pazi da pridejo korenine v ravno isto lego, v kateri so poprej rastle. Zato moraš višje s zemljo lepo podložiti, ne pa jih s zemljo kar zasuti in potem k drevesu jame potlačiti.

4. Kadar so korenine lepo z zemljo kupčka družega — iz pod trate — obsute in podložene, potem vzemi šele motiko v roke. Zasuj korenine še bolj in potlači zemljo vrhu korenin z nogami prav dobro.

5. Potegni konečno vso zemljo tretjega kupčka v jamo. To pa ne zatlači y podobi kupčka ali hribčka okolu debela, marveč pusti jo rahlo v podobi skleda okolu debela ležati.

6. Zalij tako vsajeno drevo z vodo. Kdor hoče drevo pri presajanju že tudi k kolu povezati, kar je čisto pravilno, zabije naj kol že v središče jame še prej ko kaj zemlje v njo zmeče. Trdno deblo k kolu povezati, se pa ne sme. To zgodi naj se šele po prvem izdatnem dežju ali snegu, ko se je zemlja do dobrega poglela. Da se mora drevesu pred presajanjem korenine in krono pravilno obrezati, razume se samo ob sebi.

Volilno gibanje.

Volitve volilnih množ so do malega končane; reči moramo, da ugodno za našo katoliško-narodno ljudsko stranko! V četrtek, 21. t. m. bodo volili

volilni možje poslance, kateri jih bodo zastopali v deželnem zboru prihodnjih šest let. V ponedeljek 25. t. m. bodo volili meščani svoje zastopnike, 28. t. m. pa veleposestniki. Povedali smo že, kako važne so te volitve; ni nam treba ponavljati. Obe slovenski stranki, katoliško narodna in liberalno-napredna si stojita na volišču druga drugi nasproti. Kaj je smoter prve in kaj smoter druge stranke, kažejo njuna dejanja v ravno pretekli dóbi; njih duha in voljo označuje njuno postopanje v zbornici in sploh v javnosti.

Katoliško-narodna ljudska stranka poudarja in zagovarja vedno in povsodi odločno in določno svoja katoliška in narodna načela ter zahteva pravice zlasti za priprosto ljudstvo, za kmete, obrtnike in delavce, katere liberalno gospodarstvo zanemarja. — Sicer tudi liberalci ljudstvu nasproti radi poudarjajo, da „imajo vero“, ali prav za prav neki „verski čut“, pri vsem tem pa trdijo vjednomer, da je vera „za sebna“, ne javna stvar. Da je to velika zmota, dokazalo se jim je že neštēvilnokrat, a njih se to ne prime, ker jim je vera le fraza. Zato je njih najljubše agitacijsko sredstvo zabavljanje čez cerkev in nje oblast. Vedo namreč, da bi lahko gospodarili, kakor bi hoteli, po svojih liberalnih, ljudstvu kvarnih načelih, ko bi se jim duhovniki ne upirali in ne poučevali ljudstva o vsem tem kar mu je res v korist. — Liberalci se ustavljajo omejitvi legalizacije, ovirajo snovanje Raiffeisenovih posojilnic, katere ustanavlja naša stranka, zagovarjajo lovski zakon v taki obliki, kakor kmetu škoduje, lahkomiselnost gospodarijo z javnim imetjem, o čemur spričuje n. pr. gledališče, višja dekliška šola itd.

Katoliško-slovenska ljudska stranka hoče skrbeti, da se volilna pravica raztegne na vse stanovce, da se ustanove gospodarske zadruge, Raiffeisenove posojilnice, da se notarijat podržavi, prisilna legalizacija omeji (kakor n. pr. na Štajerskem, Koroškem in drugod) ter da se ustanovi deželna zavarovalnica, po kateri bo denar ostajal v deželi, ne pa zginjal v židovskih žepih.

Na podlagi tega obširnega programa hoče delovati katoliško-narodna stranka v blagor slovenskemu oratarju ter deželi sploh.

Kakor kažejo prvotne volitve volilnih mož, zaveda se naše ljudstvo čimdalje bolj svojih političnih dolžnostij in pravic ter tudi spoznava, v katerih vrstah mora iskati prave svoje prijatelje in zastopnike. Kjerkoli je bila udeležitev pri prvotnih volitvah mnogoštevilna, povsod so naši možje zmagali. V krško-novomeškem okraju je bila n. pr. silna agitacija liberalcev zoper g. V. Pfeiferja; toda v kljub temu, da so liberalci napajali z vinom in delili smodke, sploh vse tvrgali, s čemur se more nerazsoden človek zapeljati in preslepti,

vendar so na celi črti od Krškega do Toplice voljeni z nezatno izjemo le katoliško narodni možje, ki bodo svoje glasove oddali g. Pfeiferju. Vedo naj liberalci, da pri naših možeh niso merodajne pijače in grožnje, temveč le prepričanje o pravu katoliško-narodnih načel! Pri njih veljajo le jasni razlogi in dokazi, ne pa krik in opojne pijače, najmanj pa laži, s katerimi se je med njimi rovalo zlasti zoper gosp. Pfeiferja in zoper gosp. Schweigerja.

Liberalni agitatorji so pravili ljudem, da g. Pfeifer še ni nič naredil, da je bolan, da se premalo meni za volilce. A ravno nasprotno je resnično! Ima sam 20 oralov vinogradov; torej je gotovo izurjen vinogradnik. G. Pfeifer deluje že celih 24 let kot poslanec bodisi v deželni, bodisi v državni zbornici. Tekom teh let je izprosil že okroglih 100.000 gld. za našo uborno deželo. Že l. 1873., ko je grozna toča opustošila velik kos dolenske zemlje, izprosil je, da se je podpora 20.000 gld. povišala na 30.000 gld. Jednako je pridobil svojim volilcem l. 1880. zopet 4000 gld. iz državne blagajne, ko je toča od Velike Doline do St. Petra mnogo škode napravila. Kadarkoli je kaka nezgoda zadela njegov volilni okraj, vselej je prišel sam osebno na lice mesta, da se je prepričal o nesreči, ter je potem v deželnem, oziroma v državnem zboru prosil pomoči in podpore za ponesrečence. Na podlagi stenografičnih zapisnikov in drugih listin navajamo le v kratkih črticah njegovo neumorno poslansko delovanje v obeh zbornicah. Kadarkoli je toča kje pobila, in brez te je bilo žalibog redkokatero leto! — vselej je prosil za poškodovane pomoči; jednako je postopal o požarih. Zlasti mnoge zasluge si je pridobil glede znižanja in olajšave davkov. Svoj glas je povzdignil zoper preostro iztirjavanje davkov, zoper eksekutorje, priporočal je odpis zemljiškega davka zaradi elementarnih nezgod in olajšavo gledé živinske kuge. Potegoval se je za kmeta pri razpravi o oderuški postavi in o izvršilnem postopanju. V delegaciji je svaril pred vedno rastočimi vojnimi troški ter izprosil prizadetim odškodovanje pri vojaškem strelišču blizu Krškega. Od l. 1888. dalje je v obeh zbornicah opozarjal na grozno škodo, katero nareja trtna uš v vinogradih, glasoval je zoper uvažanje laškega vina. Po njegovem priporočevanju je bila preložena cesta med St. Jernejem in Novim mestom; predlagal je tudi, da bi se cesta iz Gaberja v Stopiče izpremenila v kantonsko cesto. V deželnem zboru je prav posebno delal na to, da bi se vpeljal poldnevni pouk in priporočal, naj se v teh slabih časih potrpi z ustanovljanjem novih šol, da se vsaj nekoliko znižajo ogromne šolske potrebščine. Govoril je zoper prosto ženitovanje, ki dela občinom toliko pri glavic. Krški okoličani se bodo še

posebej spominjali, da jim je l. 1889., ko se zaradi kozâ vino ni moglo razpečavati, izprosil pomiloščenje od kazni, katera bi jih zadela, ker so brez dovoljenja prodajali vino. Svaril je tudi pred vpeljavo zlate valute in glasoval za omejitev legalizacije. Uprav letos je v državnem zboru posegal v razpravo o davčni preosnovi in sicer pri onih določbah, ki se tičejo kmetijstva. Opozarjal je, kako so opustošeni vinogradi. Žitne cene znižane, davčni vijak pa se le še hujše privija; povedal je, da so takoimenovani zaupni možje pri določevanju dohodkov prav za prav nezaupni možje, ker ne določujejo prav. 15. julija t. l. je priporočal tudi nadaljevanje dolenske železnice v Belo Krajino in pred nekaterimi dnevi je izprosil podporo poškodovanim po povodnji in drugih uimih.

Tu smo naveli v kratkem glavne poteze o delovanju poslanca g. V. Pfeiferja samo zato, ker so se njegovi proti-agitatorji tako lažljivo širokoustili, da nič ni naredil. Ako bodo skušali še kaj lagati na svojih agitacijskih potih, posvetili jim bomo z natančnimi dati ter popolno odkrili njih spletke in laži. Po vsej pravici je rekel isti g. Pfeifer 13. maja t. l. v državnem zboru, ko je govoril o znižanju dohodninskega davka: „Jaz sem kot ljudski zastopnik storil svojo dolžnost, naj jo tudi drugi gospodje tovariši storé!“ — Mi le dostavljamo: „Ko bodo vsi protiagitatorji g. Pfeiferja z oblastnim dr. Slancem vred vsaj četrtino tega storili v blagor kmeta, kar je storil g. Pfeifer sam, potem še le bodo smeli ziniti katero o njegovem delovanju!“ — Da ljudstvo v novo-meško-krškem okraju zna ceniti zasluge svojega skrbnega zastopnika, pokazale so sijajno prvotne volitve. Vsa čast volilcem! —

V trebanjsko-litijskem volilnem okraju kandiduje z že naznanjenima kandidatom vred g. Josip Košak, občeznani in priljubljeni posestnik z Grosupljega. Doslej so za te tri poslance prvotne volitve dokaj ugodne. Čujemo, da se z nasprotni strani ponujata kmetom kar dva notarja ob jednem kot kandidata. A govori se še o raznih drugih kandidatih.

V ribniško-kočevskem volilnem okraju kandidujeta dosedanja naša poslanca preč. g. kanonik K. Klun in posestnik Primož Pakiž. Z nasprotni strani se ponujata ribniški sodnik g. Višnikar in posestnik Matija Hočevnar iz Velikih Lašč. Ker vesta, da med Slovenci nimata dosti zaupanja, moledujeta za glasove med Kočevarji. G. Višnikar jim obeta, da bo v državnem zboru govoril, da se krošnjarstvo ne omeji. G. kanonik Klun pa je to že storil v državnem zboru, predno se je g. Višnikar na to domislil. Morda celo Kočevarji postavijo svoja posebna kandidata?

Na Gorenjskem stoje razmere za katoliško-narodno stranko zelo ugodno. V radovljiškem,

kamniškem, loškem in kranjskem volilnem okraju zmagajo brez dvoma naši kandidati. Potemtakem liberalni g. Kersnik propade. Ugodne so razmere za nas tudi v ljubljanski okolici. V mestih Loka Kranj je nastopil kot naš kandidat dr. Ivan Šušteršič. Celó v notranjskih kmečkih občinah, kjer so doslej zmagovali vedno liberalci, dobila sta doslej naša kandidata že večino glasov. Jdnake so razmere v vipavsko idrijskem okraju, kjer kandidira zopet naš poslanec g. M. Lavrenčič.

Zadnjo številko „Rodoljuba“ so liberalni agitatorji kar stlali okrog po kmetih. Kdor je ni hotel vzeti, položili so mu jo na okno, ali pa skozi okno vrgli v sobo. To je res že skrajno nasilstvo. Pametni ljudje vedo, da taka stvar, ki se tako vsiljuje, ne more dobra biti, zato so liste trgali in ž njimi peči zakurili. To je gotovo še najbolj pametno!

Spoštovani volilci na Belokranjskem!

Uljudno vas vabim, da pridete na dan volitve 21. t. m. ob 9. uri v gostilno gosp. Jermana na kratek dogovor.

V Radovici, dné 14. novembra 1895.

Franc Schweiger, župnik.

Kaj kmetje tirjajo?

Kmetje tirjajo:

1. Da država skrbi pred vsem za kmete in ne samo za neko vrsto ljudij; da pomaga pred vsem kmetu, ki je še zmerom najbolj zapuščen, k boljšemu stanju, ker sedaj ima komaj toliko, da more živeti, marsikdo pa niti toliko ne. Konec mora biti misli, da je kmet le zato na svetu, da ga bogatini izsesavajo in zatirajo ter da davek plačuje!

2. Treba je z vsemi silami lotiti se dela, da se tako zelo zadolžena posestva razbremené ter da se denar porabi v korist trpečim, doslej skoro pozabljenim revežem, ne pa v take namene, ki so samo bogatinom in sploh gospôdi v razveseljevanje, kmet sam pa od vsega nima nobenega dobička; Za take več ali manj prazne, postranske namene imajo liberalci zmerom dovolj denarja; kadar pa se čujejo proseči klici izmed ljudstva, tedaj pa se slišijo nenavadno besede: „Kmet, to je vse drugače! Ti tega ne razumeš! Le potrpi!“

L ozrimo se po svetu in zvedeli bomo o velikanskih dolgovich, ki tlačijo največ kmečki stan. Vknjiženi dolgovi so znašali l. 1868. 1500 milijonov goldinarjev, l. 1890. že 2320 milijonov gold., l. 1892. celo 2792 milijonov gold.; sedaj presegajo pa že nad 3000 milijonov goldinarjev. Ako pomislimo, da kmečka posestva vsa vkupe niso več vredna nego 7000 milijonov goldinarjev, uvidimo, da je vsa kmečka lastnina skoro do po-

lovica že zadolžona, reči smemo celo, da je zadolžena nad polovico svoje vrednosti, ako prištejemo k tej ogromni svoti še nevknjižene dolgove, katerih tudi ni premalo.

Ako vzamemo povprečne 5% obresti, mora naš kmečki stan v sedanjem zadolženju plačevati vsako leto po 150 milijonov gold. samih obresti, in to je več nego polovico samih doneskov. Vračunimo še državne, deželne, občinske davke in doklade, in spoznamo, da ostane kmetu komaj 20% čistih dohodkov, s katerimi mora kmet preživeti sebe in svojo družino.

Kam bo to prišlo, ako se hitro ne pomaga kmečkemu stanu? Ni čuda, da dan za dnevom poje boben, ki oznanja prodajo kmečkih domov. Od l. 1868. do 1892. je bilo 222.000 posestev prodanih na dražbi, na katerih je bilo vknjiženega dolga nad 720 milijonov. Ker se je za vse to skupilo le 472 milijonov, zgubili so torej upniki celih 300 milijonov. Leta 1893. je bilo samo na Kranjskem na dražbi prodanih posestev za 363.127 gold., a skupilo se je za-nje le nekaj nad polovico, namreč 175.454 gold. Človek bi se zjokal nad tako žalostnim položajem!

3. Uradnik ima takomenovani eksistenčni minimum, t. j. njegovi dohodki se smejo le do nekega določenega števila (100 gld.) znižati in vzeti. Zakaj pa tudi kmet tega nima? Zakaj tolikrat kmetu, ki ima le kos svojega imetja zadolžen, prodajo celo hišo, sploh vse posestvo in ga požeó po svetu? Zakaj mu vse vzamejo, celo to, kar neobhodno potrebuje za življenje? Ali je morda kmet slabši nego uradnik ali kak bogatin, samo zato, ker je kmet? Ali ni kmet ravno tako dažavlján, kakor katerikoli uradnik? Ali nima ravno tistih dolžnosti? Ker jih ima, zakaj pa nima enakih pravic?

Odgovor dopisniku „Slov. Naroda“.

Naš list je doletela nenavadna čast, da se je tudi nanj vrgel „Slov. Narod“, zaradi članka o volitvah v predzadnji številki „Dol. Novic“. A še le 14 dni potem 30. oktobra je napadel naš volilni oklic. Zakaj tako pozno? Zato, da mu že v zadnji številki nismo mogli odgovoriti, in da je vsaj pretekla dva, liberalcem osodepolna tedna tisto časnikarsko „poleno“ držalo. Onemu dopisniku ne smemo preveč zameriti, ker iz vsega spisa se spozna, da je še prav „mlad krščen“, čeprav že dolgo nosi kosmato brado.

Čudi se in jezi, da delamo razliko med slovensko-katoliško in liberalno stranko, ter vprašuje, po katerih znamenjih se ločita oba taborja. O vsem tem, že vrabci na strehi skoro vedo, naš napadovalec pa le še taji in noče o tem nič vedeti.

Kar se tiče lovskega zakona, mora biti „Na-

rodovemu“ dopisniku vsaj nekoliko znano, koliko so se trudili naši poslanci, da bi se ta zakon predelal kmetu v korist, a liberalci so to preprečili.

„Dol. Nov.“ so pisale, naj bi zajca smel vstreliti vsak posestnik, „ako ga v škodi zasači“; dopisnik „Narodov“ pa je ta bistveni stavek izpustil samo zato, da je mogel naše besede po svoje zaviti in udariti. Sedanji lovski zakon je v resnici tako okorno skovan, da mora kmet mlada drevesca z mnogimi troški omrežiti in zavarovati, ako hoče v slučaju škode kaj odškodnine dobiti. Pri vsem tem pa, kakor škušnja uči, slednjič vendar-le na cedilu ostane! To se pravi s kmetom norce briti! Prav je imel poslanec dr. Žitnik, ki je na shodu v Mokronogu rekel: „Nazadnje bodo od kmeta celó tirjali, da bo moral zajcu še kožijo napraviti, da se iz sadovnjaka ali zelnika srečno ven popelje“.

Da so troški za deželno bolnišnico tako ogromno narasli in prekoračili proračun, je dopisniku „Narodovemu“ pač menda znano. Čemu toži o slabih deželnih financah? Ko bi se po deželi ustanovile na raznih krajih bolnišnice, ne bilo bi treba v Ljubljani zidati tako velikanskega poslopja in tako bi brez dvoma preostalo še dokaj denarja za bolnišnice na deželi. A liberalci skrbe najraje le za Ljubljano, kraje na deželi pa prezirajo. In ko bi se za gledališče ne porabila tako velika svota, preostalo bi gotovo precej denarja za nujnejše potrebe nego je gledališče. Da so deželne finance tako slabe, krivo je največ liberalno gospodarstvo v deželi, ker ti možje so premalo mislili, da si ubogi Slovenci na Kranjskem ne moremo vsega privoščiti, kar imajo bogatejši narodi. Lahko pa bi kranjski liberalci privoščili našemu kmetu omejitev prisilne legalizacije, da bi se mu troški vsaj nekoliko znižali. Res sramota je, da to, kar se je storilo v blagor kmetu na Štajerskem, Koroškem in drugod, kjer je legalizacija omejena, ne privoščijo liberalci naši deželi!

Dopisnik „Narodov“ je iz našega članka iztrgal, kar mu je dišalo, in zavil po svoje, da je mogel udariti. Kar smo pisali o nemškutarjenju naših naprednjih narodnjakov in še drugo, pustil je lepo v miru, vedoč, da bi se zelo opekel, ko bi se dotaknil. No, opekel se je že s tem preveč, kar je sploh napisal!

„Laži in sumničenja“ mu torej vračamo, opominjajoč ga, da tako „prevračanje in zavijanje resnice ni le nesramno, ampak naravnost pregrešno!“

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

Dr. Lueger, ki je bil 29. oktobra izvoljen za dunajskega župana, na vladni predlog od cesarja ni bil potrjen. Brez dvoma so pri tem vplivali židje in Mažarji, čeprav Badeni hoče to

vtajiti. Zaradi tega je zavladata v vseh proti-židovskih krogih velika nevolja. Prišlo je že do nekaterih izgredov, bati pa se je še hujšega. V državnem zboru je bila zaradi tega viharna debata, v kateri so antisemiti, Mladočehi in konservativci hudo napadali Badenija, da se pusti voditi židom in Mažarjem. Badeni se je sicer zagovarjal, a jako slabo, da je nasprotnike še bolj razburil. Židje in njih prijatelji se seveda veselje, da je njih največji nasprotnik dr. Lueger propadel, a njih veselje bo gotovo zelo kratko, ker ves ta dogodek bo protižidovsko stranko le še bolj utrdil in pomnožil. 13. t. m. je mestni odbor zopet volil župana. Izvoljen je bil iz nova dr. Lueger z 92 glasovi, 45 listkov je bilo praznih. Takoj po volitvi je vladni komisar dr. Friebeis izjavil v imenu namestništva, da je mestni odbor razpuščen. Na ulicah so bili razni izgredi. — Vsa Evropa čaka s pozornostjo novih volitev v mestni zbor.

Staročeska stranka se letos ne udeleži volitev v češki deželni zbor, ker ima premalo upanja do zmage nad Mladočehi. Češko konservativno veleposestvo je odklonilo kompromis z liberalnimi veleposestniki. Med obema strankama bo pri volitvah hud boj. Ako konservativni Čehi propadejo, približali se bodo v zbornici Mladočehom. — Nedavno so bili pomiloščeni Omladinisti, katerih mnogi so bili obsojeni za več let v ječo zaradi znanih izgredov v Pragi.

Na **Tirolskem** so že končane deželnozborske volitve. Zmagali so zopet konservativci, ki imajo precejšno večino. Izmed 68 poslancev jih je 42 konservativnih, 26 pa liberalnih. Laška manjšina pa se deželnozborskih sej navadno ne udeležuje.

Kaj je novega po širokem svetu?

Na **Francoskem** je nastopilo zopet novo ministerstvo, ki je po mišljenju najbližje radikalcem in socijalistom. Brez dvoma se dolgo ne bo moglo obdržati.

Na **Turškem** se nemiri še vedno ponavljajo. Turki napadajo ne le Armence, temveč tudi katoličane. Poročila pišejo, da jih je pomorjenih že več tisoč, a sultan le še noče nič odločnega storiti v rešenje kristijanov. Odslovil je celo prejšnje ministerstvo in velikega vezirja ter poklical na njih mesto takoimenovane Stare Turke, ki so zagrizeni sovražniki krščanskega imena. Kristijani z grozo pričakujejo še hujšega preganjanja. Poslaniki raznih vlad v Carjem gradu se trudijo, da naredo mir. Šest evropskih veleposestij (Rusija, Avstrija, Prusija, Angleško, Francosko in Italija) je sklenilo zavezo zoper turško vlado. Ako se sultan ne bo udal njih zahtevam, utegne kmalu priti do krvave vojske

Piše se nam:

Iz Semiča. — [Požar.] Na praznik vseh Svetnikov zjutraj ob 2. je začelo plat zvona biti in ljudi buditi iz sladkega spanja, da gori. Mnogi udje novo ustanovljene požarne brambe so bili takoj na nogah in hiteli na kraj požara, ki je bil v Vavpči vasi blizu Semiča. Pogorela je stara lesena hiša, ki je bila samo spodaj zidana. Hvala Bogu in sv. Florijanu, da je bilo tiho in mirno vreme, da se ogenj ni dalje širil.

Kako je ogenj nastal, začeli so ljudje takoj sumiti, da je gostač po primku Orlič, kteremu je bila njegova hiša prodana, in do zdaj stanoval v omenjeni hiši, sam zažgal, ker se je grozil, da ne bo niti njegova, niti tistega hiša, kateri jo je kupil, če ga bo iz hiše podil. Doma je od Metlike, že nad 70 let star, jako na slabem glasu. Zato so ga koj zjutraj žandarji prijeli in v Metliko v zapor odpeljali. Pri preiskavi je njegova žena, ki je bila tudi nekaj dni poznej v zapor odpeljana, izpovedala, da je mož o polnoči vstal in jo zbudil, da naj mu pomaga pospraviti, ob 2. pa da je začel hišo užigati. Orlič, ki je iz prva vse tajil in se nevednega delal, je na izpoved žene, ko mu je bila naznanjena, vzkliknil: „Tako, žena me je izdala!“ in na ta način tudi sam priznal krivdo. Tudi pri požaru se je kazal prav sumljivega, ker je veliko reči prej iz hiše iznosil, katerih bi med požarom ne bi mogel, in je tudi prav malo javkal. Zavarovan je bil na hišo za 300 gld., pa še 100 gld. ni bila vredna. Zdaj se bo v „Luknji“ za zavarovalnino obrisal.

Na zahvaljeno nedeljo zjutraj ob dveh je začelo goreti v Štublarjevem hramu na Osojniku, in je hram do tal pogorel. Vina je bilo v njem 12 veder, katero so rešili, pogorelo pa je veliko lepih in dobro suhih hrastovih desk na hramu, ki so bile vredne nad 50 gld. Ker se lastnik hrama baje rad z ljudmi tožari in prepira, se govori, da je najbrž zlobna roka iz maščevanja zapalila. Tudi tukaj imajo nekega slaboglasnega človeka na sumu, da je zažgal. Bomo videli. — Naj še pristavim, da je bil zadnjič pri požarni brambi izvoljen blagajnikom g. Sepaher, po domače Matiček.

Iz Črnomlja. — Zadnjič sem poročal in izrekel up, da kmalu dobimo novega okrajnega glavarja. Zdaj se je up vresničil in dobili smo novega voditelja okrajnega glavarstva, g. Oreška.

Imeniten je bil pa zlasti dan prihoda novega župnega upravitelja č. g. Franciška Munda. 6. t. m. se je pripeljal iz Novega mesta v Semič; in drugi dan ga je spremljal preč. g. dekan Anton Aleš v Črnomelj. Vsprejem je bil lepši, kakor smo pričakovali. Viselo je nekaj zastav, samo po glavnem trgu, kjer so naši liberalci, nisi videl skoro nijedne zastave. Pred Gradom je bil napravljen slavolok z napisom: „Pozdravljen!“ Ob polu 10. se je pripeljal novi župnik pred Grad, kar je naznanil strel in črnomaljska banda. G. župnik stopi raz voz in tam ga nagovori črnomeljski župan gosp. Janko Schweiger v imenu mesta. Dalje se mu predstavi novi voditelj okr. glavarstva g. Orešek; ogovorili so ga še g. Jeršinovič in g. Šetina v imenu učiteljstva; neka belo oblečena deklica v imenu šolske mladine. Pri cerkvi sta ga čakala domača kapelana; g. Pristov ga pozdravi v imenu duhovščine in izrazi željo in up, da se s prihodom novega župnika začne nova doba v črnomeljski fari, doba duševnega preporoda in začetek bolj krščanskega in katoliškega življenja, da se bodo z zdru-

ženimi močmi doseglo, v kar naj pomore Bog. — Potem je šel v cerkev, kjer se mu je podelil blagoslov z Najsvetejšim. V svoji sredi imamo torej mladega, za vse dobro in sveto navdušenega in gorečega dušnega pastirja. Bog nam ga ohrani dolgo let v Črnomlju v prid sv. veri in v korist fari. Bog ž njim!

Poslano. — Zadnji „Rodoljub“ piše o našem g. župniku sledeče: „Tega župnika res poznajo posebno njegovi ubožnejši farani; najusmiljenejši človek je baje. Skoraj že ne bo vedel kam se vleči, zadnjo srajco baje da ubogim“. Ne „baje“, ampak res je, da so naš gospod župnik jako usmiljeni. To pričamo mi podpisani, to znajo naši siromaki, bolniki in šolski otroci.

Ko je leta 1890 pogorel velik del Radovice, izprosili so nam g. župnik do štiritoč gld. in iz svojega so mnogo denarja razdelili med uboge pogorelce. Naša farna cerkev je bila premajhna, pódaljšali smo jo za štiri in pol metre. Fara je v ta namen v triletnih obrokih zložila trinajststo gold., ves potreben denar so založili g. župnik, in iz lastnega so darovali za cerkev dva tisoč gold. Gosp. župnik so pri nas že 15 let, in ves ta čas je občina imela stroškov za popravljanje farovža in drugih poslopij le dvajset gold.; g. župnik popravljajo vse iz svojega; letos so naredili nove svinjake razun teh 20 gld. na svoje stroške. „Rodoljub“ piše dalje: „Le vprašajte po Radovici okoli in boste izvedeli, koliko odstotkov ta človek od posojil jemlje“. Iz teh besed bi se lahko sklepalo, da gosp. župnik jemljejo visoke obresti. To ni res. Lahko rečemo, da je malo hiš, kamor bi se ljudje v sili tako radi in pogosto zatekali, kakor k našemu gospodu. Če kedo prosi kak večji znesek, plača obresti pet gold.; manje zneske dobivamo brezobrestno in tako ne samo mi farani, ampak tudi sosedi, še zlasti Hrvati iz bližnje okolice.

Tudi v gospodarskem oziru so nam naš gosp. župnik najbolji učitelj in zgled. Blizo in daleč ni tako lepih novo zasajenih vinogradov kakor so župnikovi, in ne da bi bili njih last, cerkveni so; pa g. župnik delajo vse na svoje stroške. Porabili so dozdej že čez šest sto gold.; ne da bi zahtevali kakega odškodovanja od cerkve ali občine.

Da smo mi že toliko novega trtja nasadili, zahvaliti imamo župnika, ki nas zmiraj nagovarjajo in podučujejo, da delamo in kako naj delamo. In sam g. Gombač, deželni potovalni učitelj, je rekel: „Župnikovo trtje več in bolj uči, ko ves moj poduk“.

„Rodoljub“ je napadel našega gospoda samo za voljo tega, ker so kandidat. Dragi belokranjski rojaki! Ne dajte se od liberalcev premotiti. Volite našega g. župnika jednoglasno za svojega deželnega poslanca. Mi smo Vam porok, da Vam ne bô žal. —

Županstvo na Radovici, 8. novembra 1895.

Ivan Kramarič, župan. Marko Petrič, Matija Žugel, svetovalec. Jožef Režek, Štefan Stepan, Martin Petric, Matija Cesar, Martin Režek, Martin Vukšinič, Martin Vouk, Martin Režek, Jur Režek; zadnjih šest podpisal Kramarič, župan.

(Opomba uredništva.) Tudi „Dol. Novice“ so že marsikateri dar radoviškega g. župnika zabilježile, in samostan usmiljenih bratov v Kandiji bi znal povedati o njegovi darežljivosti. Iz gotovega vira vemo, da je gospod župnik daroval za popravo cerkve sv. Duha v Črnomlju stopetdeset goldinarjev.

Domače vesti.

(Podpora poškodovanim po povodnji in drugih uimah) je izprosil te dni poslanec g. V. Pfeifer v državnem zboru iz državne blagajne. Kdor živi zaradi letošnjih nesreč v pomanjkanju, ali pa mu pomanjkanje žuga čez zimo, obrne naj se s prošnjo na svoje okrajno glavarstvo, kjer se mu bo podpora odkazala. — To je nov dokaz, koliko se trudi g. poslanec Pfeifer za svoje volilce bodisi v državnem ali deželnem zboru.

(Tržaški škof) premil g. dr. Ivan Glavina se je zaradi bolehnosti odpovedal škofiji.

(† Umrli) je 14. t. m. preč. g. P. Ehrenfried Zupet, frančiškan v Novem Mestu, v 56. letu svoje starosti po dolgi zelo mučni bolezn. Rojen je bil v Ljubljani 27. julija 1840, v red stopil 18. sept. 1861, posvečen v mašnika 23. sept. 1865. Opravljal je več let učiteljsko službo na ljudski šoli v Kamniku in v Novem Mestu. Bil je blag, pobožen in prijazen duhovnik. Zlasti ostane v nepozabnem spominu v Kamniku, kjer je bival več let kot gvardijan, od vseh zelo ljubljen in spoštovan. Bolehal je par let, zlasti veliko je trpel zadnjih 11 mesecev. Naj v miru počiva!

(Gosp. Valentin Zavrl,) učitelj v Stopičah, je dobil službo nadučitelja v Begunjah na Gorenjskem, ter se tudi že tje preselil.

(Kranjska hranilnica) obhaja letos svojo 75letnico. V spomin na to je razdelila ta mesec ogromno svoto denarja v dobrodne namene. Med drugim so prejeli: čč. usmiljeni bratje v Kandiji 15.000 gld., dijaška kuhinja v Novem mestu 1000 gld., kmetijske podružnice v Mokronogu 1000 gld., na Čatežu 300 gld., v Dobropolju 200 gld., v Ribnici 200 gld., v Cerkljah 200 gld., v Planini 200 gld., Marijanišče 30.000 gld., Josefium 5000 gld., društvo za ustanovitev reševališča 15.000 gld., gasilno društvo v Ljubljani 4000 gld., sirotišče Lichtenhurn 10.000 gld., za zgradbo dveh delavskih hiš 20.000 gld.; za zgrajenje in ohranjevanje zayetišča za neozdravljive 500.000 gld.; iz te svote se bo naredilo 200 ustanov za 100 onemoglih neozdravljivih mož in za 100 žen.

(Ljubljanski mestni odbor) je v izvanredni seji 5. t. m. v zahvalo za zaluge pridobljene povodom groznega potresa imenoval za častne meščane ljubljanske bivšega trgovinskega ministra Bacquehema, deželnega predsednika barona Heina, češkega grofa Harracha, vse te tri soglasno, barona Schwegla in dvornega svetnika Šukljeta pa z večino glasov. Grofu K. Hohenwartu, ki je bil že poprej častni meščan, se je izrekla zahvala. — Hvaležnost je res lepa čednost, zato mora vsakdo odobravati, da se je dotičnim veljakom zahvala izrekla. A priznati mora tudi vsak pravi slovenski narodnjak, da bi se glede barona Schwegla izrekla hvala na kak drug način, saj je bil dotičnik le podpredsednik dunajskega pomožnega odbora in poleg tega je on znan kot strasten — renegat slovenski; ki našim narodnim težnjam oporeka, kjer more. Kar je bil nam Slovencem svoje dni Karol Dežman, to nam je sedaj baron Schwegel. In ta mož je sedaj častni meščan slovenske metropole! Naj reče kdo kar hoče; tisti, ki narodnost slovensko vedno na jeziki nosijo in vsem drugim narodno mlačnost in celo izdajalstvo očitajo, bi tega ne smeli storiti, in gotovo bi res ne storili tega koraka, ko bi jih njih kočljiv političen položaj k temu ne bil prisilil. Opravičiti se ta čin z narodnega stališča ne da in se ne bo dal nikoli. Naši potomci bodo sodili!

(Mestna hranilnica v Novem mestu.) Meseca oktobra se je vložilo od 78 strank 21.748 gl. 88½ kr.; vzdignilo od 40 strank 4.745 gl. 70½ kr.; izplačalo posojil 20 strankam 14.580 gl.; skupnega prometa je bilo ta mesec 51.399 gl. 10½ kr.

(Kmetijska podružnica v Novem mestu) bode letos svojim članom brezplačno razdelila sadno drevje in ameriške trte in sicer dobi vsak član po 4 sadna drevesca (jablane ali hruške) ali pa 20 sajenic (bilf) ameriških trt Riparia Portalis ali Rupestris. Ker se je začela ravnokar pobirati letnina za leto 1896, blagovolé naj p. n. člani napisati v nabiralno polo. ali želé dobiti drevesca ali pa ameriške trte prej imenovanih vrst. Cepljene ameriške trte se letos ne bodo oddajale. Pri tej priliki si usojamo opozoriti čestite bralce „Dol. Novic“ na koristi, katere uživajo člani c. kr. kmetijske družbe ter jih ob enem vabiti, da pristopijo k tej velevažni družbi, kateri je namen pospeševati kmetijstvo s podukom, vzpodbujajo in dejansko podporo. Kdor se vpiše h kmetijski družbi, plača prvo leto 4 gl. in sicer 2 gl. za pristop in 2 gl. pa letnine; pozneje plačuje le po 2 gl. na leto. Zato pa dobiva brezplačno družbeni gospodarski list z imenom „Kmetovalca“, ki izhaja po dvakrat na mesec in prinaša raznovrstne kmetijske novice in izkušnje, tržne cene itd. Vsak ud c. kr. kmetijske družbe ima pravico, po dvakrat na leto brezplačno razglasiti v „Kmetovalcu“ zadej med oznanili kako objavo n. pr. če ima kaj na prodaj, ali če želi kaj kupiti itd. Ravno tako ima tudi vsak ud pravico, posvetovati se pismeno z uredništvom „Kmetovalca“ in staviti v ta namen različna vprašanja, ki se točno odgovarjajo v „Kmetovalcu“. Vsak ud ima tudi pravico, dobiti vse po znižani ceni, kar prodaja c. kr. kmetijska družba, tako n. pr. modro galico, različna semena, umetna gnojila itd. V prid kmetovalcev samih je, če se vpisujejo k tej koristni družbi; z rastočim številom udov rastle bodo tudi koristi, katerih so deležni posamezni člani. Kdor hoče pristopiti k tej družbi, naj se oglasi pismeno ali ustmeno pri c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani ali pa, če je iz sodniškega okraja novomeškega, pri kmetijski podružnici v Novem mestu.

(Skupni izlet v Ljubljano) nameravajo Novomeščani, kakor smo izvedeli, prirediti v soboto dne 23. novembra, da pri tej priliki obišejo gledališče. Odpeljali se bodo z navadnim vlakom ob 10. uri 15 m., ker ni bilo mogoče dobiti posebnega vlaka.

(Usmiljeni bratje v Kandiji) imajo z nami Dolenjci vred letos slabo letino, ali zato ne manj marveč več bolnikov in dela. Istinito pravi aposteljni krščanske ljubezni so ti blagi možje. Kedor je bil v njihovej izglednej bolnišnici, mora to priznati. — Ker zimska setev po Dolenjskem letos ni kar nič obrodila, ob poletnem času bratje niso pobirali darov za bolnišnico — pač pa jih bodo jeli odslej dalje v bližini Novoga mesta prositi, ker nam je ljubi Bog jesenske pridelke bolje blagoslovil. Rojaki, sprejmite brata, ko pride, ljubeznjivo in razveselite ga po svojej moči s kacam darom, ki bode obrnjen v podporo ubogim trpinom — bolnikom. Dalje ponavljamo vnovič prošnjo: Občinski zastopi, bodete delali pred novim letom proračune za prihodnje leto — spomnite se pri tej priliki tudi bolnišnice v Kandiji. Koliko bolnikov ravno iz kmečkih občin se tamo zdravi popolnoma brezplačno. Po tem načinu se Vam prihranijo stroški, za katere se občine s kacam zneskom za brate skažite hvaležne!

(Družba sv. Mohorja) šteje letos 72.096 udov. Pred tremi tedni so se jele družbene knjige pošiljati na vse strani; do Božiča jih bodo imeli že vsi udje v rokah. Namesto „Večernic“ je izdala to leto družba lepo knjigo za mladino z naslovom „Pod lipo“. Za to knjigo se dobivajo krasne platnice po 20 kr., s poštnino 25 kr. Prodaja jih g. Ivan Bonač, knjigovez v Ljubljani.

(Iz Štange) 18. oktobra. Zvonik in cerkev po potresu poškodovano smo hvala Bogu do cela popravili. Zdaj je zopet v resnici lična. Dobili smo tudi dva krasna lestenca pred veliki oltar iz kovine v ognji pozlačena. Naredil ju je g. H. Zadnikar po zmerni ceni prav lepo. Letino imamo slabo. Včeraj smo dobili prezkodaj snegu. Kostanju je gotovo škodoval. Danes je silno mrzlo. 8—9. je bil tudi tu potres ob 12. uri 16. minut.

(Za IV. zasedanje porotnih obravnav v Novem mestu), katero se prične 18. novembra so izžrebani glaynim porotnikom naslednji gg.: Klun Mih., pos. iz Ortneka; Zaplatar Fr., pos. od Sv. Helene; Levičar Jos., pos. iz Gunt; Rumpert Fr., pos. iz Krškega; dr. Pučko J., c. kr. notar iz Krškega; Lakner And., pos. iz Črnomlja; Zupančič Ant., pos. iz Štrauberka; Doganoc Ferd., trgovec iz Vel. Lašič; Hofman Edv., trg. iz Kočevja; Kadunc Jan., pos. iz Žužemberka; Vanič Ferd., trg. iz Krškega; Petruna Jos., pos. iz Stare Loke; Rizzoli Alois, agent iz Ribnice; Blahna Fr., logar v Ribnici; Cvar Fort., pos. iz Zlatnika; Franko Fr., pos. iz Hrastja; Gašperšič Fr., pos. iz Gor. Medvedjesela; Jerele Fr., pos. iz Št. Jerneja; Hočevar Jak., pos. iz Sodinje vasi; Steyer Jan., pos. iz Desinc; Koračin Ljud., pos. iz Mirne; Zupančič Fr., pos. iz Rakovnika; Perz Mat., gost. iz Koflern; Jutraš Janez, pos. iz Pristave; Penca Jos., pos. iz Dol. Mokropolja; Hudovernik Aleks., c. kr. notar v Kostanjevici; Polanc Jos., pos. iz Št. Jerneja; Šenica Jos., pos. iz Dobrnič; Kolar Jan., pos. iz Kota; Zehner Ig., pos. iz Trške gore; Fleischmann Leop., pos. iz Metlike; Majcen Ant., pos. iz Polja; dr. Mauer Gust., graščak iz Rukenstein; dr. Gottlieb Bernard, advokat iz Kočevja; Čeh Ig., pos. iz Češnjek; Vrtin Jan., pos. iz Dobljč. — Nadomestnim porotnikom pa naslednji gg.: Pavček Jan., pos. iz Cegelnice; Rohrmann Fr., pos. in gost. iz Mal. Slatneka; Kondrič Fr., pos. iz Nov. mesta; Germ K., graščak iz Nov. mesta; Štefanc Fr., pos. iz Rateža; Kalčič K., pos. iz Nov. mesta; Božič Jos., kovač iz Nov. mesta; Kastelic Fr., pos. in trg. iz Kandije; Zoran Fr., pos. iz Vavte vasi.

(Wolfov slovensko-nemški slovar) je dovršen. V celoti obsega 1858 strani. To je jedna dragocenejših knjig slovenskih, ki hrani v sebi ogromne besedne zaklade naše mile slovenščine. Prišel je na svetlo v 23 zvezkih.

(Cerkvena glasba:) „Missa pro defunctis“ ad IV voc. inaequ. aut I. voce cum organo, composuit Ign. Hladnik, op. 23, se dobi v Katoliški bukvarni v Ljubljani in pri J. Krajcu v Novem mestu. — Cena je 40 kr.

(Današnji list) obsega 10 strani.

Socijalni načrt slovenskih delavskih stanov.

(Dalje.)

C. Kmečki stan.

1. Kmečki stan je nujno potreben državi ne samo za proizvodnjo živeža in vseh snovij za obrt, marveč tudi za varstvo reda, miru, verskega in npravnega življenja.

2. Kapitalizem razjeda kmečki stan v njegovem jedru. Da se reši in zopet more izvrševati svoje važne dolžnosti, zahtevamo:

- a) Zakonito se mora prepovedati zasebnikom nakopičevanje zemljišč v velika posestva.
- b) Uvesti se morajo stalni domovi s primernim pohištvom in potrebnim številom živine (fundus instructus). Ti domovi morajo biti toliki, da se na njih lahko živi jedna družina. Stalnost mora biti taka, da se ne smejo razkosavati in da se tudi ne smejo zadolževati za več nego za četrtno svoje vrednosti.
- c) Stalni domovi morajo biti dedni. Zato se mora v tem smislu izpremeniti sedanje dedno pravo, ki pospešuje razkosavanje zemljišč in s tem naraščanje poljedelskega proletarijata. — Za Kranjsko deželo naj se čim najpreje ustanovi deželni zakon o stalnih domovih v smislu državnega zakona z dné 1. apr. 1. 1889. drž. zak. št. 52.
- d) Če se vidi, da kedo slabo gospodari s svojim stalnim domom, se mora nastaviti namestu njega sekvester, ki se mora, če je mogoče, izbrati iz njegovih bližnjih sorodnikov.
- e) Pri prisilni ali prostovoljni prodaji stalnih domov morajo imeti kupno predpravico bližnji sorodniki in za njimi kmečke zadrage.
- f) Kmečke zadrage se morajo zakonito uvesti in dati se jim mora potrebna samoupravna samostojnost. Njihovo delovanje obsegaj:
 - a) določevanje stalnih domov;
 - β) nakupovanje posestev po prisilnih ali prostovoljnih dražbah; iz teh posestev napravlja za druga stalne domove, ki jih proti gotovemu plačilu ali proti večletni renti oddaja poštemim poljedelcem, ki nimajo lastnih stalnih domov;
 - γ) skupno zboljševanje zemlje;
 - δ) napravo skupnih skladišč, ki vzprejemljejo in prodajajo pridelke zadružnikov, jih nekaj takoj izplačujejo, nekaj pa potem, ko so prodana,
 - ε) nakupovanje vseh zadružnikom za kmetijstvo potrebnih stvari: umetelnih gnojil, semen, strojev, živine itd.;
 - ζ) kreditne zavode, osnovane popolnoma po načelih krščanske vzajemnosti in požrtvovalne ljubezni;
 - η) kreditni zavodi kmečkih zadrug morajo biti mej seboj organizovani, zvezani z okrajnimi in deželnimi zavodi in z državno poljedelsko banko; ves kredit, tičoč se poljedelskega stanu, morajo imeti v svoji upravi in nobeno zemljišče se ne sme obremeniti drugod nego pri teh zavodih;
 - θ) ko se utrdijo zadrage, naj se od zemljišč ves davek plačuje v naturalijah pri njih; one naj ga potem odrajtujejo državi;
 - ι) uvede naj se primeren red za posle in za poljedelske delavce, ki bo njim in samostojnim poljedelcem v korist,
 - κ) ustanove naj se pri vsaki zadrugi zakonita razsodišča, ki odločujejo v prvi instanci prepire o lastništvu in posestvi;
 - λ) zadružno vodstvo opravlja za svoje zadružnike vse posle, ki so po zakonu z dné 25. jul. 1891 drž. zak. št. 76 izročeni notarjem;
 - μ) pri lastninski izpremembi posestev, katerih katastralna vrednost ne presega 2000 gld., naj odpadejo pristojbine.

- g) Poljska zemlja in pašniki se ne smejo izpreminjati v gozde.
- h) Da se razbremenijo kmečki stan ogromnih zemljiških dolgov, naj se uvede zakoniti moratorij in z državno pomočjo in sodelovanjem zadrug naj se ti dolgovi polagoma amortizujejo.
- i) Določi naj se v zakonu, da se ne sme noben na zemljišče posojen dolg odpovedati, marveč le po zmerni amortizaciji vračevati.
- j) Dokler ni zakonitih obveznih zadrug, naj podpira dežela in država slobodne kmečke zadrage in kreditne zavode po Raiffeisenovem načinu.

D. Obrtni stan.

1. Stan malih, samostojnih obrtnikov je po svoji zgodovini zelo zaslužen, po svojem bistvu nujno potreben za urejeno državo.

2. Sedaj ga tare kapitalizem; liberalna načela so ga razdvojila mej seboj in kapitalizem tira posamne kosce v pogin. V rešitev obrtnega stanu zahtevamo:

- a) Samostojne, aytonomne zadrage, oživljane z duhom vzajemnosti in mejsebojne ljubezni, ki je mogoča le tedaj, če živi v njih čilo in krepko krščanska vera.
- b) Te zadrage morajo imeti to-le delovanje:
 - a) vodijo izpit vsposobljenosti pri tistih pomočnikih, ki hočejo postati mojstri in skrbé, da imajo dokaz vsposobljenosti vsi, ki želé kot mojstri pristopiti k zadrugi;
 - β) nadzirajo razmerje mej pomočniki in mojstri; skrbé, da se pomočniki dobro izurijo v svoji stroki in nadzirajo delavske knjižice pomočnikov;
 - γ) vsprejemajo vajence, ki se želé pri kakem mojstru izučiti; določajo pravila o vsprejemu, številu vajencev in njihovi vporabljenosti za druga dela, o poučni pogodbi in dóbi učenja in vodijo izpit vajencev, ko jo prestanejo;
 - δ) skrbé, da zadružniki izdelujejo dobre in poštene izdelke; ustanavljajo strokovne šole ali sonadzorujejo že obstoječe,
 - ε) skrbé za bolne vajence in pomočnike;
 - ζ) pospešujejo versko in nravno vzgojo pri vajencih in učencih s primernimi društvi, kakoršna so n. pr. mojsterska, katoliška društva rokrokodelskih pomočnikov, katoliška mladeniška društva, katoliška delavska društva itd. Skrbé tudi v nravnem in gmotnem oziru za potujoče pomočnike in sploh podpirajo vse zavode, kjer se pospešuje verska, duševna in strokovna izobrazba zadružnikov.
 - η) skupno nabavljajo stroje in pomagajo, da tudi mali obrtniki morejo rabiti strojno moč; skupno kupujejo surovo blago; napravljajo skupna skladišča in prodajalnice in skrbé za obrtnikom potrebne kreditne zavode, osnovane po načelu vzajemnosti;
 - θ) jeden glavnih ciljev teh zadrug je, dovesti mali obrt tako daleč, da bodo po zakonu smeje samo zadrage v večjem obsegu prodajati izdelke malih obrtnikov; da se to doseže, naj že sedaj snujejo obrtniki zadružna skladišča, občine, dežele in država naj jih podpirajo z davčnimi olajšavami itd.
- c) Samostojne obrtne zbornice, ki naj se potegujejo za pravice in koristi malih obrtnikov.
- d) Obrtna sodišča, ki naj bodo obvezna prva inštanca v zadevah malega obrta.

e) Država mora podpirati mali obrt:

α) strogo naj nadzoruje konfekcije, kjer se z izrabljanjem ubožnih obrtnikov, ki nimajo dela, izdeluje slabo blago v neizmerno škodo obrtnemu stanu; vsak konfekcionar mora imeti vsposobljenost za svoje delo; voditi mora izkaz vseh svojih delavcev in njihovega zaslužka pod nadzorstvom zadrug, h katerim spada konfekcionarski obrt, in pod nadzorstvom države; obrtni pomočniki, ki delajo za mojstre ali podjetnike doma, naj se odpravijo;

β) naj prepové, oziroma (gledé na nekatere stvari, n. pr. sadje, sladčice ali kaj jednacega) omeji krošnjarstvo;

γ) stroga določila naj izdá proti bazarjem, ki so prave goljufne pijavke za ljudstvo;

δ) delo v jetnišnicah naj tako uredi, da ne bo na škodo malemu obrtu;

ε) uvede naj pri vseh strokah najmanj skupni 36urni nedeljski počitek; če ni mogoče vsem dati v nedeljo počitka (n. pr. pri pekih, brivcih itd.) naj se počitku odloči drugih 36 ur v tednu, a tako, da bo vendar mogoče vsakemu opraviti verske dolžnosti;

ζ) izda naj primerne zakone gledé na stanovanja, da bo mogoče obrtnikom najemati zdrava in njihovemu delu primerna stanovanja in polagoma si primerne manjše hiše dobivati tudi v last.

η) izpremeni naj sedanji ovaduški način proizvodnje za dohodninski in pridobitni davek, po katerem se iz zavisti često godi velika škoda malim obrtnikom.

f) Na vso moč naj podpira država in dežela domači obrt, da se ohrani in izpopolnuje.

(Dalje sledi.)

Listnica uredništva.

6. dop. v Š. Ko je bila zadnja številka našega lista že tiskana, nismo še ničesar vedeli o zadevi, na katero nas opozarjate, zato tudi nismo mogli ničesar „omeniti“. Zadnji dnevi pa so Vas in nas poučili, da dejanske razmere so vse drugačne, nego ste si jih Vi domišljevali. Zdi se nam, da bi se Š. prav za prav moralo glasiti R. . . Ali ni res?

ZAHVALA.

Za milo sočutje mej boleznijo in ob smrti moje nepozabljive soproge, gospe

Ivane Jereb de Crinis,

izrekam vsem prijateljem in znancem, posebno za podarjene krasne vence, ter vsem onim, ki so jo blagovolili spremiti k večnemu počitku, najiskrenejšo zahvalo.

Novo mesto, dné 16. novembra 1895.

(245-1)

Ivan Jereb de Crinis.

V restavraciji pri „vinski trti“ v Novem mestu se dobi skozi celo zimo vsako nedeljo zvečer puran in pečeni štruklji.

Loterijske številke.

Gradec	2. novembra	87	74	79	77	41
Trst	9. „	21	78	18	62	9

Razglas.

Mestno županstvo razpišuje s tem, na podlagi predloga ravnateljstva in šupravnega odbora mestne hranilnice

službo hranilničnega uradnika.

Plača za sedaj se določi na 400 gld. ter se bode po razmerju rastočega prometa povišala.

Varščino visokosti letne plače je položiti ali v takih vrednostnih papirjih, ki so dopuščeni za nalaaganje sirotinskih glavnic, ali v knjižicah kranjskih hranilnic.

Prosilec mora biti več v knjigovodstvu ter slovenščine v besedi in pisavi popolnoma zmožen.

Prošnje, previdene s kolekom 50 kr., vložiti je do 30. novembra 1895.

Mestno županstvo Novo mesto,
dné 18. oktobra 1895.

(239)

župan:
Perko.

Slavnemu občinstvu uljudno naznanjam, da imam v svoji zalogi

fine ruske galošne (Überschuhe) iz najboljše tovarne.

Imam bogato zalogo dobrega usnja. — Izdelujem vsakovrstne, tudi najfinejše čevlje. Za dobro in lepo delo jamčim.

Velespoštovanjem

Dim. Stefanovič, Novo mesto.

(246-1)

Hiša,

na glavni cesti, ki obsega tri sobe, dve kleti in hlev, svinjak, šupe, sadni vrt in njiyo je iz proste roke na prodaj ali pa se da tudi v najem. Kupna cena je 2000 gld.

Martin Težak,
Suhor št. 14.

(238)

Na prodaj je (224-3)

nekaj vrat in več starih okenj

(zimskih in letnih) še dobro ohranjenih. — Več se izvê v lekarni gosp. pl. Sladoeviča v Novem mestu.

Pozor! Svarilo!

Varujte se,

da ne bote opeharjeni pri nakupu sladne kave. Dobičkazeljni ljudje še vedno ponarejajo Kathreinerjevo kavo, zato ne jemljite drugih ko bele izvirne zavoje z napisom „Kathreiner“.

Kathreiner-Kneippova sladna kava je edina zdrava in okusna primes k bobovi kavi, natorni pridelek v celih zrnih; vsaka škodljiva primes je izključena.

Usojam se slavnemu občinstvu uljudno naznanjati, da je

Steinfeldska pivovarna bratov Reininghaus v Gradcu

v najem vzela staroznano slovečo Brunerjevo gostilno v Novem mestu s kleti in ledenico vred, in da bom

16. novembra gostilnico zopet otvoril.

Potrudit se bom, kot zastopnik imenovane pivovarne, častite goste postreči z izvrstnimi jedili, najboljšimi vrstami sosebno dolenjskega vina, kakor tudi najfinejšo Steinfeldsko pivo.

Za obili obisk se uljudno priporoča

(243-1)

R. Wellmann.

NB. Zaloga pivovarne Reininghaus nahaja se v isti hiši. Gospe gostilničarje vabim, da bi tu jemali izvrstno mareno in uležano pivo, katero je znano kot jako izvrstno, in jim zagotavljam prijazno, fino in najskrbnejšo postrežbo.

Učenca,

kateri je prvi razred srednje šole ali vsaj ljudsko šolo z dobrim vspehom dovršil, vsprejme

August Kunc,

(234-2) trgovina z mešanim blagom v Črnomlji.

Posestvo,

sodno cenjeno na 4547 gld. in obstoječe iz v jako prijazni, obdani z vinskimi goricami in jedno uro od toplic oddaljeni vasi na lepem kraju stoječe in 20 korakov od farne cerkve oddaljene hiše, potrebnih gospodarskih poslopij, njiv, travnika, vinogradov in host, se proda pod jako ugodnimi pogoji. — Pojasnila daje c. kr. notarski urad v Mokronogu. (225-3)

Na kmetiški šoli na Grmu

imajo na prodaj (226-3)

prešičke yorkširske pasme,

lepo sadno drevje,

kakor: jablane, orehe, hruške, in

amer. cepljene in necepljene trte.

Učenca,

lepega vedenja, kateri ima veselje do trgovinske obrti, 14 let star, od dobrih staršev, zmožen slovenskega in vsaj nekoliko nemškega jezika v govoru in pisavi, vsprejme koj v poduk

Jakob Šega,

(235-2) trg. meš. blaga v Škocjanu pri Mokronogu.

V Bajnofu pri Novem mestu

se proda

okoli dva vagona krompirja

najboljše vrste. (241-1)

Išče se kupiti

oprava za špec. in manuf. prodajalno.

Ponudbe naj se pošljejo na uredništvo „Dol. Novic“.

Učenec za pekarijo

(242-1) sprejme se takoj

v Grmovi pekariji na glavnem trgu v Novem mestu.

Oskrbništvo grajščine Ruperčvrh

prodaja meter dolga

drva za kurjavo

in sicer polena na Ruperčvrhu po 2-20 gld. m³, v Novomestu postavljena po 2-60 gld. m³. — Tako zvan „Prügelholz“ na Ruperčvrhu po 1-60 gld., v Novomestu postavljena po 2 gld. m³.

Naročila sprejema gospod (219-4)

Franc Kastelic v Kandiji.

Velika njiva,

tik Ločenske ceste, čisto na ravnem, se da za 6 let v najem ali pa se tudi proda. — Več pové lastnica

Fani Vepustek.

(231-2)